

ÅRSRAPPORT 2020

Det kommunala aktivitetsansvaret

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Metod	3
3	Insatser	4
3.1	Vägledning.....	4
3.2	Studieförberedande praktik.....	4
3.3	Jobbpeng grund.....	5
3.4	Förstärkt jobbpeng	5
3.5	Jobbpeng språk- och arbetsintroduktion	5
3.6	Hälsoträdgården.....	5
3.7	MIA-vidare VärNa.....	5
3.8	Studie- och yrkesvägledning och studier på Komvux	6
3.9	Introduktionsprogram för nyanlända.....	6
3.10	Studie- och jobblabbet.....	6
3.11	Arbetsförmedlingen.....	6
3.12	Förebyggande arbete.....	7
4	Resultat	7
4.1	Resultat uppsökande verksamhet.....	7
4.2	Resultat av kommunens insatser för hela målgruppen	8
4.3	Statistik Statistiska centralbyrån (SCB)	8
4.4	Enkätundersökning av Nacka Kommuns aktivitetsansvar	9
5	Utmaningar inför 2021	9
6	Slutord	10

I Inledning

Kommunerna har enligt skollagen ett aktivitetsansvar för ungdomar som är folkbokförda i kommunen och som har fullgjort sin skolplikt men som inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning. En elev har fullföljt ett nationellt program om hen har fått ett examensbevis. Elever som inte har fått examensbevis utan endast ett studiebevis ingår därför i kommunens ansvar.

Aktivitetsansvaret ställer krav på att kommunen håller sig informerad om vilka som tillhör målgruppen, kontaktar dessa och erbjuder dem lämpliga individuella åtgärder. Aktivitetsansvaret förutsätter att insatser genomförs under hela året och omfattar allt från kartläggning och uppsökande verksamhet för att hitta de berörda ungdomarna, till olika insatser för att i första hand motivera ungdomar att påbörja eller återuppta en utbildning.

Kommunens skyldighet regleras i 29 kap. 9§ Skollagen. I förordningen (2006:39) finns det reglerat vilka uppgifter kommunerna får behandla gällande ungdomarna.

Kommunala aktivitetsansvaret (KAA) har tre huvuduppgifter;

- Kommunen ska hålla sig informerad om vilka ungdomar det är som omfattas av ansvaret. Ett uppsökande arbete för att registrera alla ungdomar i målgruppen samt rapportera in dokumenterade uppgifter till SCB¹. Kommunen kontaktar berörda ungdomar för att skaffa information om ungdomarnas sysselsättning
- Kommunen ska erbjuda ungdomar i målgruppen lämpliga åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Kommunen ska också dokumentera sina insatser på lämpligt sätt. En stor del av arbetet är också att följa upp tidigare kontakter samt de åtgärder som genomförts.
- Kommunen ska också tillsammans med skolan förebygga avhopp från gymnasiet. Slutförda gymnasiestudier är en stark skyddsfaktor för att inte hamna utanför studier och arbete senare i livet.

2 Metod

Ungdomar som är aktuella får ett brev från kommunen där hen uppmanas att svara på frågor om nuvarande sysselsättning och om ungdomen vill bli kontaktad för vägledning. Om ungdomen är under 18 år adresseras brevet till vårdnadshavare. Ungdomen kan välja att svara i ett medskickat svarsbrev, mejla, ringa eller skicka ett sms. Om inget svar kommer inom en viss tid, skickas det en påminnelse i brevform, mejl eller sms. Om svar ej inkommer efter påminnelsebrevet skickas ett

¹ För att aktivt kunna följa upp de ungdomar som tillhör målgruppen, används den nationella ungdoms- och elevdatabasen (UEDB)

brev där ungdomen informeras om att kommunen kommer på ett hembesök på ett datum under kvällstid. Om ungdomen inte vill få ett besök så går det bra att meddela detta.

Under våren 2020 gjordes ca 20 hembesök trots Covid-19. Men efter Hälsomyndighetens rekommendationer fick hembesöken ställas in under hösten 2020.

För varje år ökar antalet föräldrar, skolpersonal och andra som kontaktar kommunen. Det gäller ofta oro över att en ungdom sitter hemma mycket eller att ungdomen fungerar dåligt i skolmiljön. Kommunen kan då boka in möten med ungdomen tillsammans med föräldrar och eventuellt skolpersonal, för att diskutera hur kommunen kan hjälpa till. Insatserna kan handla om att förebygga avhopp eller ge stöd för att hitta rätt instans utifrån ungdomens behov.

3 Insatser

Ungas behov ser mycket olika ut och målgruppen utgör ingen homogen grupp. Vissa unga har behov som åtgärdas med enklare insatser, till exempel studievägledning för att hitta lämplig utbildning. Det finns också unga som har fastnat i passivitet och har svårt att ta egna initiativ. Då kan det finnas behov av daglig struktur och ett aktivt vuxenstöd. Motiverande insatser i form av samtal erbjuds individuellt. Andra unga har behov som fordrar omfattande stödinsatser, vilket kräver samverkan mellan sociala myndigheter, arbetsförmedling och andra aktörer. En individuell planering görs med varje ungdom som får en insats från kommunen.

3.1 Vägledning

Vanligast är att vägledningen är inriktad mot studier. De flesta studerar sedan på Komvux medan andra inte är mogna för det utan behöver en gymnasieplats på ungdomsgymnasiet. Dessa ungdomar är då ofta i behov av extra resurser på skolan.

Kommunen har även under sommaren väglett ungdomar som inte fick en gymnasieplats till höstterminen 2020. Efter första antagningen var det 70 ungdomar som inte kommit in på sina val, vilket var något färre än 2019 då 96 ungdomar stod utan gymnasieplats.

De ungdomar som inte fått plats på något gymnasium har erbjudits hjälp med att hitta en gymnasieplats. Det kan vara svårt att få en gymnasieplats mitt i en termin vilket kan innebära att ungdomen får vänta till nästkommande termin. Oftast är det något lättare att få en plats till höstterminen. Under väntetiden kan en arbetsmarknadsinsats bli aktuell. Ibland visar det sig att det inte är aktuellt vare sig med studier eller praktik. Då har kommunen hjälpt till att få ungdomen till rätt insats. Dessa insatser kan till exempel vara kontakt med socialtjänsten eller hälso- och sjukvården.

3.2 Studieförberedande praktik

Studieförberedande praktik riktar sig till ungdomar under 18 år och det har visat sig vara mycket värdefullt för att få ungdomen att inte tappa motivationen under tiden de inte går på gymnasiet. Praktiken är en insats där eleven praktiserar på en arbetsplats enligt överenskommelse med arbetsgivare och ungdomen, kontinuerlig uppföljning av arbetskonsulent sker. Ibland kan praktiken kombineras med studier på komvux i mindre omfattning. Leder inte insatsen tillbaka till

studier eller till någon form av anställning, så leder den oftast till att ungdomen remitteras till en mer lämplig insats. Det kan vara exempelvis till insatser genom barn- och familj eller genom vården. Ibland kombineras olika åtgärder.

3.3 Jobbpeng grund

Jobbpeng grund beviljas till ungdomar över 18 år som bedöms stå nära arbetsmarknaden, men som behöver lite extra stöd för att hitta ett arbete. Ibland kan ungdomen behöva en praktikplats för att skapa kontakt på en arbetsplats eller för att skaffa sig erfarenhet och referenser.

3.4 Förstärkt jobbpeng

Insatsen Förstärkt jobbpeng för ungdomar över 18 år är vanligare hos målgruppen än Jobbpeng grund. De flesta som beviljas förstärkt jobbpeng har någon form (en eller flera) av neuropsykiatrisk diagnos. Skolan har oftast inte lyckats tillgodose målgruppens behov. Flera av dessa ungdomar har börjat med Studieförberedande praktik och har sedan haft ytterligare fortsatt behov av stöd efter att de fyllt 18 år. Det kan till exempel vara arbetsträning för att bli anställningsbar. Andra fortsätter att studera på Komvux. Det kan vara på en skraddarsydd utbildning, till exempel lärlingsutbildning. Några ungdomar väljer i stället att börja studera på folkhögskola.

3.5 Jobbpeng språk- och arbetsintroduktion

Denna insats är mer lämplig för ungdomar som är nyanlända, där bristande språkkunskaper i svenska är ett hinder för dem att integreras och där språkintröduktion på gymnasiet inte är aktuell. Målet är att (komma ut i en hållbar lösning, genom att dels) lära sig det svenska språket genom att kombinera undervisning i skolform (sfi) på halvtid och språkträning ute på en arbetsplats, (över tid ska det vara) på minst 50 procent. Därmed får ungdomen även en bild på hur den svenska arbetsmarknaden fungerar.

3.6 Hälsoträdgården

Till Hälsoträdgården kommer personer över 18 år som är i behov av rehabilitering. Insatsen hjälper kunderna att bygga upp sitt självförtroende, öka livskraften och förbättra både sin psykiska och fysiska hälsa. Här kan kunderna ägna sig åt skapande verksamhet, trädgårdsarbete eller bara vila och koppla av i naturmiljö. Målet är att stötta kunderna så att de kan komma tillbaka till någon form av sysselsättning såsom arbetsträning, praktik eller studier, genom att hjälpa kunderna att hitta balans i tillvaron, och börja tro på sig själva igen.

3.7 MIA-vidare VärNa

Insatsen riktar sig till personer över 18 år som av någon anledning inte haft en sysselsättning på länge. Oavsett om det beror på sjukskrivning, rehabilitering eller på något annat, är MIA-vidare på VärNa till för att öppna dörrar mot arbetsmarknaden. Samtidigt bidrar insatsen till en stegförflyttning mot ett ökat deltagande i samhället, bättre hälsa och större social gemenskap.

3.8 Studie- och yrkesvägledning och studier på Komvux

Ungdomarna erbjuds studie- och yrkesvägledning för att nå en gymnasieexamen från Komvux. Under studiernas gång erbjuds ungdomarna stöd i form av motiveringssamtal, planering av studier samt ansökningar till kurser/utbildning. Studie- och yrkesvägledningen kan också leda till att börja ungdomsgymnasiet eller studier på folkhögskola. En del ungdomar behöver jobba upp sin motivation för studier och kan då erbjudas andra insatser än studier i ett första läge.

3.9 Introduktionsprogram för nyanlända

Nyanlända ungdomar, 18 till 19 år, får normalt hjälp av kommunens etableringsstöd för att skrivas in på språkinträdning på någon av de fyra gymnasieskolorna i kommunen. Vissa perioder har det varit platsbrist och då har kommunen hjälpt till med att bevaka lediga platser samt beviljat vuxenstudier under tiden.

3.10 Studie- och jobblabbet

Arbets- och företagsenheten har under september till och med december 2020 drivit ett pilotprojekt, studie- och jobblabbet, insatser för unga 16–24 år. Piloten har utgjort underlag inför beslut om framtida insatser för målgruppen. Studie- och jobblabbet har riktat sig till unga vuxna i åldrarna 16–24 år som är i behov av stöd för att slutföra studier eller komma i arbete. Familj och arbete, välfärdsamhällsservice, ingår i projektet och har drivit delar av pilotprojektet. Uppdraget innefattar administration, operativt genomförande samt uppföljning. En extra satsning från staten för ungdomar som under året gått ut gymnasiet eller ingår i kommunala aktivitetsansvaret i form av förlängt sommarjobb, har också pågått under hösten.

3.11 Arbetsförmedlingen

Nacka kommun och arbetsförmedlingen Nacka Värmdö har en gemensam överenskommelse om samverkan kring unga som varken arbetar eller studerar. Syftet med överenskommelsen är att genom samverkan, utifrån lokala behov, långsiktigt och varaktigt minska ungas arbetslöshet.

Insatser som arbetsförmedlingen erbjuder målgruppen är bland annat Stöd & Matchning, där ungdomarna får coachning av arbetsförmedlingens aktörer. Dock kan det inte jämföras med kommunens jobbpeng, som är mer individuellt anpassad.

Studiemotiverande kurs på folkhögskola kan erbjudas ungdomar 16 – 24 år som inte har slutbetyg eller gymnasieexamen från grundskolan eller gymnasiet. Den kan vara en väg in för fortsatta studier på Allmän kurs. Ansökan till Studiemotiverande kurs på folkhögskola görs genom Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen har tagit fram en ny insats för ungdomar med syfte att motivera dem tillbaka till studier, YSM (yrkes- och studieförberedande moduler). Denna insats beviljas när ungdomarna blir aktuella för ungdomsgarantin.

3.12 Förebyggande arbete

Kommunen har under året väglett ett antal ungdomar som fortfarande går i gymnasiet samt träffat elever, föräldrar och personal på gymnasieskolor där eleven haft stor frånvaro eller andra svårigheter. Detta med syfte att förebygga avhopp eller för att ha en färdig plan om ungdomen hoppar av.

4 Resultat

4.1 Resultat uppsökande verksamhet

Under 2020 avslutades 78 ungdomar i Ungdoms och elevdatabasen (UEDB). 20 ungdomar fyllde 20 år, 16 ungdomar började på Nationellt program, 8 ungdomar började på Introduktionsprogram, 4 ungdomar fullföljde gymnasiet, 2 ungdomar började folkhögskola samt 18 ungdomar flyttade från Nacka kommun.

I tabell 1 nedan visas sysselsättning per den 31 december 2020 för de 319 ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret. Fördelningen mellan könen är cirka 55 procent pojkar/män och 45 procent flickor/kvinnor.

Tabell 1) Sysselsättning för registrerade ungdomar tillhörande KAA

Sysselsättning som är registrerad	Antal
Arbete	35
Studier i kommunal vuxenutbildning	31
Andra studier	50 ²
Studier utomlands	28
Insats via kommunen	22
Annan sysselsättning	24 ³
Ingen sysselsättning	26 ⁴
I åtgärd av annan aktör	17 ⁵
Studerar på Folkhögskola	6
Ej lyckats etablera kontakt med	73
Finns ej på angiven adress	7
Totalt	319

Av de 73 ungdomar som kommunen inte lyckats etablera kontakt med under året återfinns 19 ungdomar som gått ut gymnasiet men enbart fått studiebevis (dvs inte fullständiga betyg), 23 ungdomar har avbrutit studier på nationellt program, 31 ungdomar är registrerade av okänd anledning. Samtliga 73 blev registrerade under hösten 2020.

² Ungdomar som går ett 10e år på grundskola

³ Går på gymnasieskola utanför Stockholms län, utlandsvistelse ej studier eller tackat nej till kommunens stöd

⁴ Ungdomar där kommunen etablerat en kontakt. Det kan till exempel vara ungdomar som inväntar ett möte men kommunen eller inväntar en utbildning

⁵ Kan vara LSS, AF eller behandlingshem

4.2 Resultat av kommunens insatser för hela målgruppen

Antalet insatser för den totala målgruppen var 79 insatser under 2020 jämfört med 88 insatser under 2019

Vägledningar för studier har minskat något från 62 vägledningar 2019 till 56 vägledningar 2020. Fler ungdomar har vid vägledningen varit mer intresserade av praktik före studier. Flera av dessa har dock upptagit studier igen efter en tid på praktik.

I tabellen nedan beskrivs resultatet av de insatser som genomförts. Totalt har 80 procent av avslutade insatser och enbart vägledningar lett till studier eller arbete.

Tabell 2) Resultat vägledningar och insatser under 2020 för hela målgruppen

2020	Insatser			Resultat		
	Antal	Pågående	Avslutade	Arbete	Studier	Övrigt
Jobbpeng grund	9	3	6	2	2	2 ⁶
Jobbpeng förstärkt	36	22	14	4	7	3 ⁷
Jobbpeng språk- och arbetsintroduktion	3	2	1	-	-	1 ⁸
Studieförberedande praktik	31	10	21	3	14	4 ⁹
Hälsoträdgården	-	-	-	-	-	-
Totalt	79	37	42	9	23	10
Fyllt 20 år (Ej längre KAA)	26	10	16			
Enbart vägledningar (som ej lett till arbetsmarknadsinsats)	56		56		46 ¹⁰	10 ¹¹
Andel avslutade insatser som lett till studier eller arbete:				76 procent		
Andel vägledningar som lett till studier:				82 procent		
Total andel avslutade insatser och enbart vägledningar som lett till arbete eller studier:				80 procent		

4.3 Statistik Statistiska centralbyrån (SCB)

Två gånger under året ska rapportering sändas via Ungdoms och elevdatabasen (UEDB) till SCB enligt skolverkets kriterier. Granskningen 2019/2020 av kommunens aktivitetsansvar har uppmärksammat att kommunens uppnådda resultat för ungdomar som efter avslutad insats börjat studera eller arbeta, skiljer sig från Skolverkets resultat. I kommunens resultat inkluderas de ungdomar som efter avslutad insats av kommunen gått ut i arbete eller studier på grundskolenivå,

⁶ En har flyttat från Nacka kommun och den andra har inte gått att nå efter utomlandsresa (bytt telefonnummer).

⁷ En till behandlingshem, den andra till annan myndighet och den tredje till sjukdom.

⁸ Flyttat från Nacka kommun.

⁹ Två har avslutats till sjukdom och övriga till annan myndighet.

¹⁰ Två ungdomar har börjat på ny gymnasieskola resterande börjat på komvux

¹¹ Ett antal ungdomar vill avvakta om klassrumsundervisning kommer igång igen.

SFI via Komvux, Komvux på gymnasial nivå, folkhögskola eller ungdomsgymnasiet. Den statistik som kommunen ska sända in till SCB och som sedan används av Skolverket omfattar inte ungdomar som har valt att läsa på kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå, folkhögskola, motsvarande utbildning via särskilda ungdomshem, utbildning vid internationella skolor. De två utfallen mäter därför olika saker och ska inte förväxlas med varandra.¹² SCB vill alltså inte få information kring de som studerar på exempelvis komvux då de under studietiden formellt inte tillhör det kommunala aktivitetsansvaret. Dock finns dessa elever kvar i UEDB och kommunens aktivitetsansvar fortsätter att följa upp, hjälpa och motivera dessa ungdomar till dess de får en examen eller fyller 20 år. Detta arbete är en stor del i det dagliga arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.

4.4 Enkätundersökning av Nacka Kommuns aktivitetsansvar

Enkätfabriken har på uppdrag av Nacka kommun genomfört en undersökning om Nacka kommuns kommunala aktivitetsansvar. Syftet har varit att ta reda på vad respondenterna tycker om den vägledning de fått. Undersökningen genomfördes under november 2020. Svaren samlades in via en webbenkät och inbjudan att delta sändes per e-post till deltagarna. Tre påminnelseutskick genomfördes till de som vid tidpunkten för de aktuella utskicken inte hade svarat färdigt på undersökningen.

Sammanlagt har 32 av 89 svarat på hela undersökningen, vilket ger en svarsfrekvens om 36 procent. Respondenterna fick svara på några frågor om karriärvägledningen. En hög andel, 94 procent, instämmer i att de fick ett bra bemötande. En lägre nöjdhet framgår i frågan om karriärvägledaren gett inspiration, där instämmer bara 68 procent. Vad gäller frågan om karriärvägledarens stöd gett ökade möjligheter till arbete och studier, instämmer hela 97 procent. 87 procent instämmer i att de känt sig delaktiga i planeringen, och 90 procent instämmer i att den varit anpassad utifrån sina behov. På frågan om de skulle rekommendera karriärvägledningen till någon annan, instämmer 83 procent. Sista frågan har lägst nöjdhet. Endast 64 procent instämmer i att de vet vem de ska kontakta om de inte är nöjda eller har synpunkter. Hela undersökningen presenteras i **bilaga 1**.

5 Utmaningar inför 2021

Det är nödvändigt att en identifiering av ungdomarna sker så snabbt som möjligt när ungdomar avslutar eller inte fullföljer sin utbildning. Genom ändamålsenliga rutiner för en snar identifiering kan kommunens aktivitetsansvar ytterligare effektiviseras och på så sätt förebygga ungdomars utanförskap. Hur kan kommunen försöka hitta ytterligare kontaktytor för att nå de som vi inte har nått 2020? Arbetet behöver också anpassas efter det faktum att ungdomar först kan tacka nej till en insats som kommunen erbjuder, men vid ett senare tillfälle tacka ja. Det handlar ofta om långa

¹² <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokC&verkform=Gymnasieskolan&omrade=Kommunernas%20aktivitetsansvar&lasar=F%C3%B6rsta%20halv%C3%A5ret%202020&rur=1>

processer med olika motivationshöjande aktiviteter innan ungdomar känner sig redo att påbörja studier. I det här skedet är det viktigt att utforska på vilket sätt ungdomen kan inspireras till studier. Det är av stor vikt att se över ungdomens förutsättningar för att skapa delaktighet samt realistiska förväntningar för framtida studier eller arbete.

Med tanke på den rådande situationen med en pandemi som bröt ut tidigt under 2020, finns det risk att en del av sviterna som satt sig i skolsfären och arbetsmarknaden hänger kvar en bit in i det nya året. Bland de konsekvenser som är relevanta för målgruppen är distansundervisningen som kan leda till isolering i hemmet samt minskad möjlighet till stöd vid behov. Det har ibland tagit längre tid att hitta lämpliga praktikplatser för ungdomarna och att hålla dem i sysselsättning utgör en risk för spridning av viruset i samhället.

De årliga hembesöken som genomförs för att nå till de som inte svarat på våra brev kan komma att behöva ställas in under våren 2021 såsom det blev under våren 2020.

6 Slutord

En ungdom som aldrig har påbörjat, har avbrutit eller inte fullföljt sin gymnasieutbildning på ett nationellt program eller motsvarande kan riskera att hamna i en utsatt situation och få svårigheter att komma vidare i utbildning och i en förlängning hamna i arbetslöshet. Det är därför viktigt att kommunens insatser sätts in tidigt, så att ungdomen kan komma vidare i sin utvecklingsprocess utan längre avbrott. Det måste poängteras att arbetet med ungdomarna kan ta lång tid att bygga upp, då många ungdomar har flera misslyckanden med sig och ofta en förlorad tro på sig själva. Därför har fokus inom kommunens arbete varit individbaserat. Arbetssättet har handlat mycket om nyckelbegrepp som exempelvis bemötande, flexibilitet, samarbete, uppföljning och ett individcentrerat arbetssätt. Även små framsteg kan vara till stor hjälp för dessa ungdomar. Det är därför nödvändigt att hela tiden motivera och stötta ungdomen vid minsta lilla framsteg. De framsteg som dessa ungdomar gör kan också vara svåra att mäta och se resultat på, då det oftast handlar om framsteg i form av självförtroende, självbild och tillit. Det är alltså viktigt att inte bara fokusera på de statistiska resultaten, utan ha med sig att de ”mjuka värdena” är minst lika värdefulla vid arbetet med denna målgrupp.

Öppenhet och mångfald

*Vi har förtroende och respekt för människors kunskap
och egna förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar*